

Straipnis iš <https://bahaihistoryuk.wordpress.com>, versta iš anglų k.

Helen Smith (1943–2019)

Mane auklėjo katalikiškai, bet daug metų buvau nepatenkinta Katalikų bažnyčios dogmomis. Atrodė, kad niekas neturi prasmės. Paauglystėje pradėjau tyrinėti kitas religijas, t. y. krikščionybės sektas. Prisijungiau prie įvairių bažnyčių, įskaitant mormonus ir *Išgelbėjimo kariuomenę (Salvation Army)* – man tereikėjo gražių giesmių. Studijuodama oftalmologinę slaugą gyvenau Cadogan Gardens gatvėje, tikriausiai vos keli namai nuo tos vietos, kur 'Abdu'l-Bahá svečiavosi pas ponią Blomfield. Ką aš žinojau, kas vaikščiojo tomis gatvėmis iki manęs?

Po kelių metų apsigyvenau Gernsyje ir vietos laikraštyje pamačiau skelbimus su žodžiu *bahajai*. Pavadinimas mane patraukė, ypač kai daug vėliau tame pačiame laikraštyje buvo išspausdinta sarį vilkinčios indės nuotrauka kartu su straipsniu apie bahajų tikėjimą. Viskas buvo atskleista. Tai buvo didžiaja dalimi indiška religija, nors ir kilo iš Irano, arba bent taip maniau. Vėliau laikraštyje perskaičiau straipsnį apie Irano revoliuciją ir bahajų persekiojimą toje šalyje. Įsiutau. Niekas neturi būti persekiojamas dėl įsitikinimų, tuo labiau religijos. Man tai nedavė ramybės.

Po kelių mėnesių turėjo vykti viešas bahajų organizuojamas susirinkimas apie Bahajų tikėjimą. Nusprendžiau nueiti. Smalsumas nugalėjo. Nežinojau, ko tikėtis. Iš tikrųjų vėliau iš naujo svarsčiau, ar eiti, bet kadangi jau buvau renginio vietoje, nusprendžiau atidaryti susirinkimų kambario duris. Nustebau, bet buvau labai patenkinta, kai pamačiau savo homeopatę Sandra Jenkins ir Adelę Stevens-Cox, kurią retkarčiais matydavau įvairiuose aukcionuose. Rodė filmą *By Way of the Gate (Vartų keliu)*. Tada jis man nelabai patiko. Įdomu, kokia mano nuomonė būtų dabar? Saloje lankėsi ir filmą rodė jaunas vyras Viv'as Bartlett'as. Pasikalbėjau su juo ir paaiškėjo, kad tuo metu, kai buvau rajono akušerė Kardife, jis su žmona ir jų šeimos gyveno mano aptarnaujamoje teritorijoje. Gana tikėtina, kad mūsų keliai ne kartą susikirto. Netoli mano buto Kardife gyveno David'as ir Barbara Lewis'ai. Visiems šiems žmonėms esant aplink mane aš neturėjau jokių galimybių (jų sutikti)!

Kitą savaitę iš bibliotekos pasiėmiau Tikėjimo rankos John'o Ferraby knygą *All Things Made New (Visa sukurta naujai)*. Negaliu pasakyti, kad su viskuo sutikau, tačiau atsidūriau kitame jaukiame bahajų renginyje, paskui dar kitame ir dar kitame, o kai turėdavau klausimų, į juos būdavo atsakoma taip, kad negalėjau ginčytis. Buvo tik laiko klausimas. Pasirašiau kortelę

1982 m. ar 1983 m. lapkričio 26 d., tikslių metų neprisimenu.

Nemanau, kad tapus bahaje mano gyvenimas smarkiai pasikeitė. Mano šeima niekada nesuprato ir nenori suprasti, kodėl tapau bahaje; jie ne priešiški, greičiau abejingi. Kita vertus, draugai visi be išimties labai palaikė, tačiau prisijungti nenorėjo.

Būdama bahaje Gernsio saloje visada būdavau užsiėmusi. Nors buvome maža bendruomenė, didžiąją laiko dalį gana aktyviai veikėme. Turėjome Vietinę dvasinę asamblėją, tad reguliariai vykdavo Asamblėjos susirinkimai, daug žmonių dalyvaudavo 19 dienų šventėse, vykdavo šventų dienų renginiai, Tikėjimo gilinimosi užsiėmimai, pasisėdėjimai prie židinio, vieši susirinkimai ir radijo transliacijos. Su draugais iš Anglijos ir Prancūzijos suorganizavome tarpvalstybinę konferenciją, kuri ne tik buvo smagi, bet ir davė pradžią ilgalaikiai draugystei.

1985 m. išvykau į savo pirmą piligriminę kelionę – tai tikrai yra svarbus įvykis bet kurio bahajo gyvenime. Iš tiesų kelionė nebuvo tokia, kokios tikėjausi; nežinau, ko tikėjausi. Pirmas mano apsilankymas Báb'o šventykloje buvo stulbinama patirtis. Nežinojau, kas manęs laukė, ir tikrai nebuvau pasiruošusi. Įėjusi nuėjau tiesiai į priekį ir ėmiau dairytis. Staiga pajutau, tarsi būčiau gana stipriai stumiami iš šventyklos. Apsigrėžiau ir išbėgau, o ašaros tekėjo veidu. Manau, kad Báb'as man kažką sakė. Nuo tada prieš įeidama į šventyklas kuo geriau pasiruošdavau. Maždaug 1986 m. buvau paskirta padėjėja Normandijos saloms, kur Pagalbinės tarybos narys buvo nuostabus ir nepamirštamas Paul'as Booth'as. 1986 m. taip pat turėjau garbės giedoti chore per Maldos namų atidarymą Naujajame Delyje, Indijoje. Tai kitas svarbus įvykis mano, kaip bahajės, gyvenime.

Po Visuotinių Teisingumo Rūmų kvietimo vykti į tas šalis, kuriose dar nėra bahajų, 1989 m. sausį nuvykau į Lietuvą ir ketinau susirasti darbą, kad galėčiau gauti darbo vizą. Mano mamos tėvai buvo lietuviai, todėl gavau lankytojo vizą penkioms dienoms. Per vertėją pasakiau, kad noriu susirasti darbą, tad galėčiau Lietuvoje gyventi apie trejus metus. Mano vertėja buvo nustebusi. „Niekas nenori čia likti trejus metus. Kodėl jūs norite?“ – paklausė ji. Tuo metu Lietuva buvo tarybinė ir aš nežinojau, ką atsakyti, tad pasakiau, kad būtų įdomu sužinoti apie šalį, iš kurios kilo mano seneliai. To pakako. Mano vertėja Rita nuvedė mane į kelias vietas pasiteirauti apie darbo galimybes, bet niekas nesusidomėjo. Tiesą sakant, labai nenusivyliau, nes nelabai norėjau būti Tikėjimo nešėja sovietinėje Lietuvoje. Man nepatiko, ką mačiau. Tačiau po interviu su labai įtakinga moterimi, kuri vėliau tapo pirma nepriklausomos Lietuvos ministre pirmininke, paskutinę mano dieną 17.30 val. man pasiūlė darbą – banko darbuotojus mokyti bankininkystės anglų kalbos (kelerius metus buvau dirbusi bankuose) – ir tos pačios dienos 19.30 val. įlipau į traukinį, kuris nuvežė mane atgal į Maskvą, iš kur išskridau į Londoną.

Po kelių mėnesių jau buvau įsikūrusi Lietuvoje. Supratau, kad neturiu kvalifikacijos mokyti nė šnekamosios anglų kalbos, tad gyvendama Lietuvoje paštu dalyvavau TEFL kurse, kurį rengė Škotijos kolegija. Bijojau išvykti, nes nežinojau, ar galėsiu grįžti, o kursas man suteikė ne tik daug malonumo, bet ir daug žinių.

BAHAJĖS GYVENIMAS SOVIETINĖJE LIETUVOJE

Rasti žmonių pokalbiams nebuvo sunku; aš buvau užsienietė ir dauguma norėjo sužinoti, kodėl esu Lietuvoje. Perteikti žinią taip pat nebuvo sunku, tik reikėjo žinoti, kada kalbėti ir kada patylėti. Vis dėlto 1990 m. rugsėjį įkūrėme pirmąją Vilniaus vietinę dvasinę asamblėją. Atsitiko įdomus įvykis, kai viena ieškotoja, kuri skaitė vienintelę literatūrą, kurią turėjau – *Pasaulinės taikos pažadą* ir bukletą apie August'ą Forel'į bei Bahajų tikėjimą (abu rusų kalba, nes literatūros lietuvių kalba neturėjau) – atėjo gražinti bukletų, nes nesusidomėjo Tikėjimu. Aš ne taip supratau ir pasveikinau ją prisijungus prie Tikėjimo. Manau, ji galvojo, kad tai nieko blogo, ir kadangi aš pasakiau, kad jei norės, galės pasitraukti iš Tikėjimo, ji nieko neatsakė, tik nusišypsojo. Ji vis dar yra Vilniaus bendruomenės narė.

Neturėti literatūros vietos kalba buvo didelis trūkumas, bet skaičius augo, nors kai kurie pirmieji tikintieji išvyko iš Lietuvos. Du brangūs draugai mirė, bet jų dukros su vyrais yra ištikimi bahajai. Apskritai kiti nariai liko tie patys. 1990 m. rugsėjį įkūrėme pirmą Vilniaus vietinę dvasinę asamblėją.

GYVENIMAS NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE

Po 1991 m. rugpjūčio perversmo Maskvoje ir vėliau Lietuvai tarp kitų Sovietinių Respublikų gavus nepriklausomybę tapo įmanoma pasiekti kitas teritorijas. Sulaukėme dviejų Tikėjimo nešėjų (vadinamų pionieriais – red. pastaba) iš Kanados – Ted'o ir Janine Taylor'ų, kurie 1992 m. apsistojo Kaune ir labai energingai bei entuziastingai ėmėsi mokyti Tikėjimo. Vėliau, kai jie grįžo į Kanadą, o aš persikėliau į Kauną, mane pribloškė, kokiam dideliame skaičiui žmonių jie perteikė Bahá'u'lláh žinią. Mažiau kaip per metus, kol Ted'as ir Janine gyveno Kaune, labai daug žmonių sužinojo apie Tikėjimą. Kai persikrausčiau į Kauną, buvo du vietiniai bahajai. 1991 m. pabaigoje iš Jungtinių Amerikos Valstijų atvyko Tikėjimo nešėjas Tom'as Keedy, įsikūrė Klaipėdoje ir dirbo mokytoju mokykloje. 1993 m. gegužę Tomas išvyko į JAV, o Klaipėda liko atskirta nuo Tikėjimo.

Išklerusiu, sulūžusiu sovietiniu autobusu nuvažiauvau į Klaipėdą, kur naktį praleidau pigiame šaltame viešbutyje. Tuo metu buvo galima kalbėti apie Tikėjimą įvairiose aukštosiose mokyklose ir tuo tikslu aš užmezgiau pažintis. Tada išklerusiu autobusu arba traukiniu išdaužytais langais su nemažu skaičiumi girtų žmonių keliaudavau atgal į Vilnių arba vėliau į

Kauną. Tais laikais keliauti vietos transportu buvo pigu, tad aš tiesiog nusipirkdavau visas keturias kupė vietas, užsirakindavau ir neatidarydavau durų tol, kol nepasiekdavau kelionės tikslo. Taip keliaudavau kas dvi savaites maždaug dvejus metus, tačiau Tikėjimas iš tiesų pražydo tame mieste, kai draugas iš Vilniaus, kuriam buvo pasiūlytas kardiologo darbas vienoje ligoninėje, su šeima persikraustė į Klaipėdą.

Dešimtojo dešimtmečio viduryje iš Aliaskos pas mus atvyko pensininkai vyras ir žmona Patty ir Eugene Van Zanten'ai. Ši atsidavusi pora būdavo Vilniuje ir kituose miestuose; iš tiesų jie bet kada vykdavo visur, kur tik būdavo kviečiami. Eugene grojo gitara ir visada ją nešiodavosi ant nugaros. Visada, kai tik pamatydavai Van Zanten'us, girdėdavai juos giedant. Lietuvoje Patty ir Eugene maždaug dešimt metų skleidė Žinią visiems, kas tik klausydavosi, ir kai kam, kas nenorėdavo klausytis, ir grįžo pas savo šeimą į JAV. 2004 m. pensininkė iš Vokietijos Doris Katzenstein atsikraustė į Lietuvą ir įsikūrė mažame pajūrio miestelyje Palangoje. Doris susirasdavo daug draugų ir skelbdavo Žodį visiems, su kuriais bendraudavo, nors nekalbėjo vietos kalba.

Kartkartėmis atvykdavo keliaujantys mokytojai, bet labiausiai man įstrigo du. Viena buvo medicinos studentė iš JAV Emil Lou, tuo metu studijavusi Marselyje, ir jauna ką tik baigusi studijas medikė Firozeh Gruber iš Kalifornijos. Abi šios merginos savo misiją atliko su sunkiai įsivaizduojamu džiaugsmu ir draugyste. Aš verkiau, kai jos išvyko. Pasitaikius progai vienas ar du draugai iš Lenkijos atvykdavo pas mane į Kauną ir aš kartais nuvykdavau pas juos į Lenkiją arba Kaliningradą, kuris buvo sovietinė teritorija. Man tai reiškė dar vieną ilgą kelionę išklerusiu sovietiniu autobusu.

1991 m. mane išrinko delegate į pirmus ir paskutinius SSRS bahajų dvasinės asamblėjos rinkimus. 1992 m. (1995 m.– red. pastaba) buvau delegatė pirmuose Baltijos šalių bahajų regioninės dvasinės asamblėjos rinkimuose, kuriuose dalyvavo Tikėjimo ranka 'Ali-Akbar Furutan'as, ir kelerius metus tarnavau toje Asamblėjoje. 1999 m. įvyko pirmi Lietuvos bahajų rinkimai ir dar kartą man buvo suteikta garbė kelerius metus tarnauti Asamblėjoje. Vis dėlto tikrai svarbus įvykis yra būti delegatu Tarptautiniame suvažiavime.

Artėjant 1993 m. pabaigai buvome laimingi sulaukę Amatu'l-Bahá Rúhíyyih Khánum, kuri kelias dienas skelbė Tikėjimą viešuose susirinkimuose, spaudos konferencijoje, televizijos interviu. Ji įkvėpė vietinius tikinčiuosius savo kalbomis ir pasakojimais apie savo gyvenimą. Aš turėjau malonę būti su ja šias kelias dienas ir, be abejo, žiūrėjau į ją su pagarbia baime, bet ji netrukus mane nuramino, dažnai primindama, kad jos tėvas buvo škotas, kaip ir aš. Aš buvau tokia palaiminta.

Įsikūrus Kaune Tikėjimas augo, bet labai lėtai. Dabar bažnyčios buvo atviros, žmonės galėjo teisėtai garbinti, ką nori, ir dauguma iš jų grįžo į Katalikų bažnyčią. Maldų susitikimus rengdavome kas dvi savaites maždaug dvejus ar daugiau metų, ir juos reklamuodavome. Būdavo sunku rasti vietas šiems susitikimams, nes skaityklų ir panašių patalpų administratoriai atsisakydavo leisti mums naudoti arba nuomotis jų patalpas. Mes buvome bahajai, tad į mus žiūrėjo labai įtariai. Galiausiai išsinuomojome viešbučio kambarį – daug kainavo, bet pasitarnavo tikslui. Vieną vakarą į susitikimą atėjo moteris, kurios anksčiau nebuvo matę. Mes buvome labai laimingi, bet ji susipainiojo dėl temos: ji manė, kad atėjo paklausti apie Bahamas. Daugiau jos nematėme. Negalėjome ilgiau nuomotis viešbučio kambario – buvo per brangu.

Vėliau rengėme vaikų pamokėles pagal *Dorybių vadovą*. Mano draugė mokė vaikus viename kambaryje, o aš dirbau su motinomis kitame. Pamokėles rengėme mano bute ir jos tęsėsi gana ilgai. Neprisimenu, kodėl jos baigėsi. Buvo ir yra rengiami Ruhi instituto kursai, bet čia, Kaune, mano pažįstami labiau nori lankyti reguliarius maldų susitikimus, kuriuos rengiu savo bute. Žinoma, jie mėgsta mano rengiamas specialias šventes, tačiau nors atrodo, kad jie myli Tikėjimą ir nemažai apie jį žino, nė vienas nenori žengti paskutinio žingsnio, bent kol kas.

Nuo tada, kai prieš 30 metų tapau bahaje, vieną po kito gavau daug palaiminimų.

Helen Smith

Kaunas, Lietuva, 2012 m. balandis

Pastaba: Helen mirė 2019 m. balandžio 8 d.